

## KAFKASLARDA KAZANANI OLMAYAN SAVAŞ

Oya EREN ÖZER

12.04.2009

7 Ağustos 2009 Onlarca farklı kimlik ve kültürün iç içe yaşandığı Kafkaslar'da çatışma ve silah sesi tarih boyunca eksik olmadı. Rusya'nın Çeçenistan ayrılıkçı birliklerine karşı yürüttüğü operasyonlar, Ermenistan'ın Azerbaycan'ı işgali, Gürcistan'ın Güney Osetya ve Abhazya ayrılıkçı bölgelerinin merkezle bağlarını kopararak bağımsızlıklarını ilanı Sovyetler'in dağılmasının ardından yaşanan on binlerce insanın ölümüne ve milyonlarca insanın da göçmen konumuna düşmesine neden olan savaşlardan bir kaçı. Son çatışma ise 7 Ağustos'u 8 Ağustos'a bağlayan gece patlak verdi. Gürcü birliklerinin ayrılıkçı Güney Osetya halkını merkeze bağlama düşüncesi ile gerçekleştirdiği operasyon, Rusya'nın sert müdahalesi ile sonuçlandı. Rakamlar değişse de bin 500 sivil ve asker hayatını kaybetti. Gürcistan toprak bütünlüğünü kaybederken; Moskova, Güney Osetya ve Abhazya'nın bağımsızlıklarını tanıdı. Avrupa Birliği'nin müdahalesi ile ateşkes sağlandı, ancak barış anlaşması henüz parafe edilmedi. Güney Osetya güvenlik güçleri ile Gürcü birlikleri arasında taciz atışları devam ediyor. Bölgede tansiyon her zaman yükselebileme riski taşıyor. Savaşın nedenleri ile ilgili bir çok gerekçe sıralanabilir. ABD eski başkanı George W. Bush yönetiminin Gürcistan ve Ukrayna'nın NATO üyeliğinin gerçekleşmesi için başlattığı adım Moskova'yı tedirgin etti. Rusya ABD'nin Doğu Avrupa'ya yerleştirmeyi planladığı füze kalkını programını birlikte değerlendirince, kendi güvenliğini tehlikede gördü. Sert konuşmaların yanında Ukrayna ve Gürcistan'la da ilişkilerini gözden geçirdi. Rusya, Avrupa doğalgaz sevkiyatının yüzde 80'inini gerçekleştirdiği Ukrayna vanalarını, fiyat artışı ve diğer gerekçelerle kapattı. Kiev'in güvenilir transit ülke olma durumu sonlandı. Moskova, Tiflis'te gerçekleşen kadife devrime başlangıçta sert karşılık vermedi. Bir çok kez Gürcistan Cumhurbaşkanı Mihail Saakaşvili ile Bağımsız Devletler Topluluğu çatısı altında bir araya gelindi. Saakaşvili'nin BDT'nin bölünmesine neden olacak, Azerbaycan, Moldova, Ukrayna ve Özbekistan'ı da yanına alarak alternatif GUAM'ı oluşturma girişimi Kremlin'i kızdırdı. Tiflis, Rus üslerini birer birer kapattı. Rusya Kafkaslarda güvenliğini tehlikede görmeye başladı. Önce, Gürcü maden suyu krizi patlak verdi. Ardından ajan krizleri eklendi. Rusya'da çalışan binlerce kaçak Gürcü uçaklarla Tiflis'e gönderildi. İnsani dramlar yaşandı. Rusya bu istikrarsız durum devam ederken, ayrılıkçı bölgelerde Birleşmiş Milletler çerçevesinde barış gücü askeri bulundurmaya devam ediyordu. Güney Osetya ve Abhazya halkından Rus vatandaşı olmak isteyenlere olumlu yanıt verildi. Moskova, muhtemel bir krizde, hukuki gerekçesini önceden hazırlamış oldu. Gürcistan Cumhurbaşkanı Mihail Saakaşvili'nin ABD'den operasyon için doğrudan izin aldığı, ya da gelen sinyalleri yanlış değerlendirdiği şeklinde farklı yorumlar yapılıyor. Bir diğer analiz de Pekin'de 2008 olimpiyatları için bulunan Rusya Başbakanı Vladimir Putin'in, ABD eski başkanı George W. Bush tarafından teskin edilebileceği öngörüsü. Sonuçta Saakaşvili'nin planları gerçekleşemedi ve Kafkaslar'ın parlayan yıldızı Gürcistan kaosa sürüklendi. Toprak bütünlüğünü kaybeden Tiflis, savaşın en çok kaybedenler listesinde yer alıyor. Saakaşvili'nin çağrılarına yeni ABD yönetiminden yeterince destek gelmiyor. Beyaz Saray, ABD başkanı Barack Obama'nın Rusya ile sağladığı mutabakata, başkan yardımcısı Joe Biden'ın Tiflis'e gerçekleştirdiği ziyaretten daha fazla önem veriyor. Muhalefet Saakaşvili yönetiminin değişmesi için aylardır gösterilerine devam ediyor.

Savaşın ikinci en çok kaybedeni ABD ve NATO. Doğu Avrupa ülkelerinin eski devlet başkanlarının ortak imzası ile yayınlanan bildiriye unutmamak gerekiyor. Eski başkanlar NATO'yu Gürcistan'a gerekli desteği vermemekle suçladı. Obama'nın rakibi John McCain'in 'hepimiz Gürcüyüz' yaklaşımı seçimlerde başarısız oldu. NATO ve ABD savaş gemileri Karadeniz'de ve Gürcü limanlarında savaş sonrası bir iki sefer gerçekleştirmekle yetindi. Şimdi eski Sovyet ülkelerinde ABD ve NATO'nun etkin gücü artık sorgulanıyor. Saakaşvili ile birlikte Kadife Devrim'i gerçekleştiren Nino Burjanadze ve Ukrayna'da Turuncu Devrim'de Cumhurbaşkanı Viktor Yuşçenko ile birlikte hareket eden Başbakan Yulia Timoşenko'nun muhalefete geçmelerini iyi okumak gerekiyor. Başlangıçta zafer kazandığı iddia edilen Rusya için de, durumun pek de iç açıcı olmadığı ortada. Rusya'nın askeri müdahalesi eski Sovyet ülkelerinde önemli bir tedirginliğe yol açtı. İlk günlerde, bölgenin askeri yapılanması Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü ve diğer bölgesel birliklerden Gürcistan'a yönelik kınamalar yayınlandı. Ancak, Rusya bağımsızlıklarını tanıdığı Abhazya ve Güney Osetya konusunda arka bahçesini ikna edemedi. Bu Kremlin tarafından net bir şekilde dillendirilmese de, beklenmeyen bir durumdu. İki ayrılıkçı bölgenin bağımsızlıklarını tanıyacağını söyleyen Minsk, Tiflis lehine girişimlerde bulunmaya başladı. Tanıma işini çoktan askıya alan, Belarus Cumhurbaşkanı Aleksander Lukaşenko, NATO karşısında oluşturulan 'Hızlı Hareket Birliği' anlaşmasını da parafe etmedi. Lukaşenko, Rusya karşısında diz çökmekten yorulduklarını ifade etmekten çekinmedi. Minsk, her geçen gün Moskova'dan uzaklaşmaya devam ediyor. Rusya ikinci kaybı Özbekistan'la yaşadı. Taşkent, ABD askeri üssünü kapatarak önemli bir karar almış olsa da, şimdilerde Washington'la sıcak temas halinde. Amerikalı heyetler Taşkent'ten eksik olmuyor. Rusya çevresinde birleşmenin ete kemiğe bürünmüş şekli olan 'Hızlı Hareket Birliği'ne Taşkent de imza koymadı. Taşkent bir de Moskova'ya 'sakın Kırgızistan'a ikinci bir üs kurarak, bölgeyi silahlandırma yarışına sokmayın' notası gönderdi. Kremlin, eski müttefiklerinin artık öyle blok anlayışı içinde hareket etmediklerini, Rusya ile ilişkileri gözettikleri kadar ABD, Avrupa, Çin ve diğer merkezlerle de politika geliştirmeye çalıştıklarının farkında. Rus yetkililer, ekonomik kriz sürecinde dağıtılan 10 milyar dolarlık kredi olmasa Ermenistan, Kırgızistan ve Tacikistan gibi ülkelerin de Kremlin'i dikkate almayacaklarını biliyor. Dördüncü kaybeden ise, bölge halkı. Ayrılıkçı bölge Güney Osetya Cumhurbaşkanı Eduard Kokoytı iki gün önce başbakan ve tüm kabineyi görevden aldı. Gerekçe, bölgenin imarı ve inşası, yaraların sarılması için Rusya'dan gönderilen paraların har vurulup harman savrulması. Moskova'nın birinci elden takip etmesi ile bir kısım çözümler üretilmiş olsa da, bölgede enkazlar, yanan evler, işsiz insanlar öylece bekliyor. Yine tansiyonun yükselmesi nedeni ile Şinvali Gürcistan bağlantısı kesildi. Sınırlar kapatıldı. Ticaret durdu. Halk bu bölünmüşlüğü ve savaş durumunun ne zaman sona ereceğini ümitsiz bir şekilde bekliyor.

---

Kaynak/Source: